

TRANSCRIPTIE INTERVIEW ALEXANDRA SCHÜSSLER
Utrecht, 21/04/2009

01:00

Wat denk je bij het thema buitenlandse kunstenaars in Nederland? Wat dat is voor een kunstenaar?

Voor een buitenlandse kunstenaar naar Nederland te komen, of in een andere context überhaupt...?

Naar Nederland specifiek.

02:00

'Culture clash' is het eerste wat bij mij opkomt en dat natuurlijk in een heel erg positieve zin. Als je van context A naar context B komt, of dat nu Nederland is of een andere, ik houd dat nu ietsje globaler, het is altijd iets wat jou in een crisissituatie stort, hè. Iets bekends wordt verlaten en je komt ergens terecht waar je niet weet wat je te verwachten hebt en waar je moet beginnen om te lezen en te begrijpen wat de sociale wereld om jou rond construeert en hoe je een positie hier tegenover moet innemen. En ik denk dat 't extreme momenten van creativiteit zijn, omdat alles ligt open en je en je bent eruit gehaald als creatief subject uit een lijn van bekende omstandigheden en hier moet je dus nieuwe verbindingen beginnen te knopen om überhaupt te kunnen overleven.

03:00

Zou je daarmee kunnen zeggen dat je de kunst die dan geproduceerd wordt als een nieuwe taal kunt zien, of als een nieuwe belevingswereld?

Ik weet niet of je dat als nieuwe taal kunt zien, maar ik denk dat elke inhoud een bepaalde esthetica nodig heeft om getransporteerd te worden. Ik vind het een heftige uitspraak om te zeggen het is een nieuwe taal, maar omdat wij natuurlijk ook met een ontwikkeling in de wereld waarin wij als subjecten moeten overleven zitten moeten we ook constant op zoek naar nieuwe vormen geven hoe deze status quo's bevat moeten worden en van één subject naar het andere worden overgedragen. Dus in die zin zou ik ja zeggen. Het is een nieuwe taal.

04:00

Een vraag over de omgeving. De kunstenaars komen naar Nederland, je hebt gezegd het zijn extreme momenten van creativiteit in tijden van crisis. Heb je een idee over hoe die omgeving terug komt in de kunst? Komt de omgeving die verandert terug in de kunst?

Ik ben er principieel van overtuigd dat een kunstenaar niet uit zichzelf kan scheppen. Het is niet zo dat je als kunstenaar wordt geboren en je draagt een bepaald content in jezelf en dat haal je dan eruit en dat objectificeer je dan in de buitenwereld.

05:00

Ik denk als kunstenaar kan je alleen als een soort van spiegel rondrennen en die omgeving die jou omgeeft die wordt automatisch verwerkt in jouw werk, omdat je altijd reageert op dingen die op jou afkomen. Dat heeft ook met conceptie van het subject te maken. Als je denkt dat subjecten coherente entiteiten zijn dan kan je er ook vanuit gaan dat het niet uitmaakt of je nu in Nederlandse culturele context

werkt of in een Italiaanse of een post-Sovietische. Maar als je er vanuit gaat dat er altijd een inter-relatie tussen het subject en de gemeenschap of geselschaft bestaat dan kan je zeker zijn dat die gemeenschap, die geselschaft of die omgeving om het anders uit te drukken terug komt in jou werk of in jou productie.

06:00

Kan je uitleggen wat je bedoelt met een coherente entiteit?

Met een coherent subject? Een subject zonder breuken, waar ... Eigenlijk als coherent subject bekijk ik een cartesiaans model van het menselijk subject in die zin '*cogito ergo sum*' en 'ik ben de baas in het huis en er zijn geen andere krachten en ik weet wat ik doe als ik ...' dus als ik mijn ratio laat werken. Een incoherent subject is een subject waar bepaalde krachten aan het werk komen of te werken beginnen die niet noodzakelijk bewust zijn of rationeel gecontroleerd kunnen worden.

07:00

Kan een kunstenaar allebei zijn?

Een kunstenaar is een mens! Zoals iedereen.

Als Nederlands publiek, als wij kunst kijken van iemand die uit het buitenland komt, wat levert dat op?

Ik ben benieuwd als ik naar kunst kijk naar een blik of een 'gaze' van iemand die mij iets laat zien, verbindingen opdoet, die ik eerder niet heb kunnen bedenken, waaraan ik niet heb ... Wat voor mij een verassing is of een leermoment.

08:00

En dat is denk ik wat kan gebeuren als iemand uit een andere context naar Nederland komt en hier artistiek productief is dat je als kijker of als publiek verbindingen door deze persoon geserveerd krijgt die je anders nooit had kunnen bedenken. Dus het is eigenlijk als een spiegel. Ik zei eerst een kunstenaar rent als een spiegel door de wereld. Het is dan een weerspiegeling van jou zelf en je leert iets over jezelf wat je eerst niet wist over jezelf. En in die zin is het extreem belangrijk dat je constant van spiegels verandert om altijd nieuwe facetten van jou zelf te zien.

09:00

Wat is die spiegel in Nederland voor jou geweest?

De specifieke Nederlandse context, wat een spiegel voor mij is geweest of wat ik weerspiegel aan Nederlanders door mijn werk, maar ik bekijk mijn werk nog niet eens als artistiek werk, maar toch, wat ik probeer te doen is iets te vertellen over individualiteit, individu's. En het besef van individu zijn is iets wat ik hier geleerd heb over mijzelf uit een andere culturele context komend. Dat ik überhaupt niet op deze manier functioneer en dat ik in teksten of in gesprekken met Nederlanders hier wel op wijs dat ik hier een ontzettend verschil ondervind.

10:00

En dat verschil zit hem in dat individu?

Nee, het is een besef van 'hoe beleef ik mijn individualiteit?' en 'hoe belangrijk is deze individualiteit voor mij?'. In die zin dat ... Het gaat om afbakenen van jouw territorium van jouw grenzen en dat is iets wat voor Nederlanders extreem belangrijk is en dat is niet voor iedereen zo.

Dat is dus echt iets wat je moet leren?

Als de dat als ideaal bekijkt, dan moet je dat leren. Als je dat als kritiekabel iets, als je dit soort van positie om in de wereld te staan als kritiekabel bekijkt, dan heb je iets over jezelf geleerd. Dan weet je nou ik functioneer niet zo, maar in dit moment bevind ik mezelf in Nederland en daarom moet ik op die manier denken of ik moet het considereren. Maar het is jouw keuze of je die positie wilt aannemen of niet.

11:00

Maar het is wel een leermoment dat je weet hoe je zelf tot nu toe gefunctioneerd hebt en ook op een punt staat 'wil ik veranderen?', 'wil ik dus iets aannemen van de culturele andere?' of 'blijf ik precies dat doen wat ik tot nu toe gedaan'. Het zijn dus echt ... Het zijn wegen en dan kom je op een splitsing en je hebt dan opeens, omdat je weet er is een alternatief en dat vind ik extreem belangrijk, omdat je beseft 'er is een alternatieve' kan je dan altijd zeggen 'oké, ik ga deze alternatieve' of 'ik blijf precies dat doen' of je zoekt een tussenweg, natuurlijk.

12:00

Heb je zelf nog iets toe te voegen? Of waarvan je denkt 'dat is belangrijk voor dit thema'?

Nou, ik heb altijd een morele vocatie in die zin dat ik denk dat wij heel erg duidelijk moeten zeggen dat kunstproductie heel erg belangrijk is voor de mens '*an sich*' omdat wij hiervan gewoon beter worden. En dat is waarover het gaat. Wij hebben ... Een soort van sociale coherentie en ook solidariteit bereiken om aan zichzelf ... En dat bereik je daar, doordat je aan jezelf werkt, in eerste instantie.

Zeg je eigenlijk dat kunst voor sociale coherentie zorgt? Kan zorgen?

Ja dat zeg ik. Ik denk dat kunst voor sociale cohesie kan zorgen.

Kan je uitleggen waarom?

Om ... als ik nu aanknoop aan het factum dat je door kunst beter wordt. Ik zeg dat nu heel erg sterk, 'het factum'.

13:00

Het is ook een factum in mijn perceptie en mijn ervaring. Beter wordt in die zin dat je een subject bent dat een bewustzijn heeft over zijn positie in de wereld en eerst zei ik dat kunstenaars als spiegels door de wereld lopen en reflecteren. En als je dan als Nederlander iets over jezelf en jouw positie in de wereld ... en wij zijn in een positie terecht gekomen waar wij van een discontenent in cultuur kunnen praten en die symptomen zijn echt veel te aardig. En ik heb een heel grote hoop dat kunstenaars weer oppikken wat eigenlijk een vocatie van hun was en dat was utopieën vorm te geven.

14:00

En ik denk dat ook Nederlanders nu in een positie zijn aangeland waar ze naar alternatieven op zoek zijn omdat de status-quo is niet genoeg of de positie zoals die nu is is onbevredigend of is angstmakend of angst genererend. En ik denk ook dat, vooral buitenlandse kunstenaars, omdat ze net zo als antropologen niet blind, cultuurblind zijn, met een kennis of oplossingen kunnen komen die extreem bruikbaar zijn. Dus eigenlijk als ik het over bezoekers heb van, ja, tentoonstellingen of galerieën, het zijn eerder '*users*', omdat er wordt iets

aangeboden, in het beste van alle gevallen. Als ik alleen maar 'consumergoods' produceer met een 'price ticket', nou dan kunnen wij dat alles vergeten wat ik tot nu toe gezegd heb.

15:00

Maar ik praat dus constant over een ideaal geval en in die zin denk ik dat het extreem belangrijk is dat Nederlanders buitenlandse kunst blijven recipiëren.

16:00

Zou je nog één keer kunnen uitleggen hoe kunst als spiegel werkt en hoe het dus extreem belangrijk is voor ook eigenlijk een in crisis zijnde Nederland, dat aan de andere kant steeds globalistischer wordt, dat is wat ik jou hoor zeggen, dat ze zien wie ze zijn via de spiegels van kunstenaars? Het belang van de kunstenaars voor de Nederlander, als je dat nog een keer zou kunnen uitleggen.

Over het belang van buitenlandse kunstenaars voor Nederlanders. Nou, dat is eigenlijk net zoals in de antropologie, je moet als cultuurvreemde ergens naartoe komen om iets te vinden.

17:00

Iets, als ik zeg iets te vinden, bedoel ik natuurlijk een situatie voor te vinden die voor jou een uitleg nodig heeft en die uitleg die geef je dan in het product wat je scheidt, in een veldwerksituatie als antropoloog bijvoorbeeld. En precies zo is het met buitenlanders die artistiek productief zijn en naar Nederland komen. Omdat ze, zoals ik eerst heb uitgelegd, uit een context komen die 'clash' met de context waar ze terecht zijn gekomen en hier ontzettende momenten van (h?)euristische winst inzitten, dat men kennis kan opdoen. En deze kennis niet alleen maar voor zichzelf als kunstenaar gebruikt, maar omdat je die kennis verwerkt en dan objectificeert in jouw werk en daardoor deelbaar maakt, sociaal maakt, kunnen Nederlanders als in een spiegel in dat werk kijken en iets over hun eigen positie of situatie leren. En in die zin vind ik het belangrijk dat Nederlanders doorgaan met het recipiëren van kunstenaars die in hun eigen setting werken en wonen en iets over hun situatie vertellen.